

Інна Гуменюк

Старший викладач, кандидат філологічних наук,
Сумський державний педагогічний університет
імені А.С.Макаренка

ТЕМПОРАЛЬНІ ОСОБЛИВОСТІ ІНТОНАЦІЇ МІСЬКИХ СТАТИЧНО-ДИНАМІЧНИХ ПЕЙЗАЖНИХ ОПИСІВ АНГЛОМОВНОЇ ПРОЗИ

Сприйняття будь-якого художнього твору складається з багатьох чинників, серед яких одну із важливих позицій займає його інтонаційне оформлення. Саме актуалізація прозового твору, й пейзажного опису зокрема, сприяє більш повній оцінці колориту пейзажних замальовок міста і впливу на свідомість слухача й створення в його уяві більш повної картини описуваної місцевості. Серед англomовних пейзажних описів міста нами були виокремлені статично-динамічні описи місцевості (далі СДМО) як окремий вид, відмінною особливістю яких є їхня двоїста природа, що полягає у поєднанні статичних і динамічних частин в одному уривку [1, с. 165—169]. Такі різні за ступенем динамічності частини можуть мати різне інтонаційне оформлення, й відрізнятися, перш за все, темпоральними параметрами. Отже, метою даної праці є з'ясування темпоральних особливостей статично-динамічних міських описів шляхом аудитивного аналізу.

Паузи між інтоногрупами СДМО, переважно, короткі й перцептивні, а їхня тривалість на стиках висловлень залежить від семантичної зв'язності опису. Розподіл перцептивних пауз у СДМО вказує на їхню двоїсту природу (20,92% у статичних ділянках та 45,46% у динамічних). Середні паузи є менш частими у СДМО (у статичних частинах – 34,44% і 13,63% – у динамічних), а короткі мають рівновеликі показники на їхніх статичних і динамічних ділянках (44,64% і 40,91% відповідно). Короткі паузи зафіксовано між інтоногрупами (далі ІГ), що відмежовують статичну частину опису від динамічної.

Тенденція до зростання частоти перцептивних пауз у досліджуваних описах пов'язана зі зростанням рівня їхнього емоційно-прагматичного потенціалу (далі ЕПП) і зміни динаміки описуваних подій. Наприклад: "*Then without warning the tempest broke. || With a rapidity which, at the time, seemed incredible, and even afterwards is impossible to realize the whole aspect of nature at once became convulsed. || The waves rose in growing fury, each over topping its fellow, till in a very few minutes the lately glassy sea was like a roaring and devouring monster. || White-crested waves beat madly on the level sands and rushed up the shelving cliffs, others broke over the piers, masses of sea-fog came drifting inland – white, wet clouds, which swept by in ghostly fashion, so dank and damp and cold that it needed but little effort of imagination to think that the spirits of those lost at sea were touching their living brethren with the clammy hands of death.*" [3, с. 97]. У цьому описі (*the whole aspect of nature at once became convulsed.*) перцептивна пауза відокремлює групу підмета і тим самим привертає увагу слухача до неочікуваного повороту в описі, коли вся природа здригнулася від несподіваної бурхливої стихії. Іншу ІГ (*that the spirits of those lost at sea*) така пауза відокремлює від ІГ, що містить атрибутивне уточнення (*of those lost at sea*) та групу присудка (*...were touching their living brethren with the clammy hands of death.*) для інтенсифікації наступного слова або групи слів. Особливості функціонування перцептивних пауз у цій частині фрагмента опису разом із помірною гучністю, прискореним темпом, перепадом тонального діапазону від середнього до звуженого підвищують рівень його емоційності й динамічності. Виявлені особливості інтонаційної організації аналізованого опису передають емоційне напруження героїв, їхній страх перед стихією. Ці

відчуття підкріплюються також і стилістичними засобами лексичного рівня мови. Так, штормові хвилі порівнюються з привидами затонулих моряків, які ніби оживають і торкаються людей на кораблі. Їхні дотики порівнюються із дотиком хвацьких рук смерті (*were touching their living brethren with the clammy hands of death*).

Статичні ділянки СДМО оформлюються, здебільшого, помірним темпом, з найвищими показниками (72,00%) саме у згаданих частинах фрагментів. Помірний і сповільнений темп є одним із параметрів забезпечення статичності англомовних СДМО, що наочно ілюструє наступний фрагмент: "A 'waving *yawuuuh* ,rose in a purple ,gloom,| and the 'young 'man ,frowned. || It was some Tom-cat's ,love ,song,| and there was 'nothing ,pretty about ,that ||. (сповільнений темп)" [2]. Цей приклад зреалізований сповільненим темпом наприкінці опису, що разом із помірною гучністю, рівень якої змінюється на знижену, та середнім і низьким спадним тоном (A 'waving *yawuuuh* ,rose in a ,purple ,gloom|) надають опису середнього рівня ЕПП. Тишу весняного вечора у пурпуровому тумані, який огорнув на місто, перериває нявчання kota, що змушує насторожитися й спохмурніти молодика, який насолоджувався картиною приходу весни. Приємні емоції від споглядання травневого буяння природи змінюються на тривожні передчуття (*and there was 'nothing ,pretty about ,that.*||), які передаються сповільненим темпом і зниженою гучністю, виділенням низьким спадним тоном лексеми *pretty* та звуженим тональним діапазоном П. Таке інтонаційне оформлення створює ефект очікування чогось незвичайного й неприємного, натякає на подальший розвиток подій (жорстоке вбивство дівчини).

У СДМО домінують помірний і сповільнений темп, з перевагою першого на всіх ділянках (72,00% й 46,67% відповідно). Найнижчі показники прискореного темпу (8,00%) притаманні статичним частинам, а найвищі (40,00%) – динамічним. Це вказує на двоїсту природу самих описів, статичні частини яких оформлені помірним або сповільненим темпом (72,00% і 20,00% відповідно), а їхнім динамічним ділянкам властиві помірний і прискорений

темп (46,67% і 40,00% відповідно), що пов'язано зі зростанням динаміки перебігу описуваної зміни погоди, переходу від однієї пори року до іншої тощо. Такі модифікації темпу слугують виокремленню ІГ або окремих семантично важливих лексем, підвищуючи рівень ЕПП описів до середнього й високого.

Викладене вище засвідчує, що саме темпоральні характеристики аналізованих пейзажних описів сприяють коректній класифікації СДМО та їхніх статичних і динамічних частин. Експериментально виявлено залежність частоти пауз і варіювання темпу від статично-динамічної домінанти та рівня ЕПП пейзажних описів міста. Середні та короткі паузи переважають у статичних ділянках СДМО. Їхнє домінування у комбінації з помірними гучністю й темпом свідчить про їхній тісний семантичний зв'язок і статичність. Зменшення долі середніх і коротких пауз та збільшення частки перцептивних пауз у динамічній частині СДМО, а також домінування прискореного темпу й наявність ІГ, реалізованих із швидким темпом (у поєднанні з модифікаціям гучності), сигналізують про зростання ступеня їх динамічності та рівня ЕПП та сприяють передачі динаміки зміни описуваних деталей пейзажу, швидкого руху істот.

ЛІТЕРАТУРА

1. Гуменюк І. Л. Систематизація ознак описів природи сучасної англомовної прози / І. Л. Гуменюк // Наукові записки. Серія : Філологічні науки (мовознавство): [у 4 ч.]. — Кіровоград : РВВ КДПУ ім. В. Винниченка, 2009. — Вип. 81 (2). — С. 165—169.
2. King S. Selected Stories [Electronic Resource] / S. King. — Access Mode: <http://free-books.me/audio/hudozh/fantastica/63148-King-rassказы.mp3>.
3. Stoker B. Dracula / Bram Stoker. — London: Penguin Books, 1994. — 449 p.